

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันแม้ว่ากระแสวัฒนธรรมสังคมภายนอกประเทศจะมีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และค่านิยมของคนไทยมากขึ้นเพียงใด แต่ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็ยังคงอยู่ในความเชื่อพื้นฐานของคนไทย ดังที่ ชาคิริต อนันทรวัณ (2539, หน้า 2) กล่าวว่า ไม่ว่าอดีตหรือปัจจุบันประชาชนคนไทยในแถบภูมิภาคอาเซียนมีความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นพื้นฐาน และเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์สามารถบันดาลบางสิ่งบางอย่างให้แก่ตนซึ่งยังขาดแคลนและผิดหวัง หนทางหนึ่งก็คือพึ่งพาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขอสิ่งที่ตนหวังหรือประสงค์ แสดงให้เห็นว่าความเชื่อและความศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นเครื่องช่วยรักษาและเยียวยาจิตใจของคนในสังคม โดยเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์สามารถช่วยให้ผู้ที่กำลังตกอยู่ในห้วงของความทุกข์ ความผิดหวังต่าง ๆ ให้มีพลังและมีแนวทางในการแก้ไขสิ่งที่เกิดขึ้น กล่าวได้ว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ถือเป็นสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ เพื่อช่วยให้ชีวิตของตนมีความสุขทั้งทางกายและทางใจ ซึ่งสอดคล้องกับประคัตติ อุดคปญโญ (2541, หน้า 9-13) ได้สรุปไว้ว่า ความต้องการที่พึงทางใจเป็นความหวังที่จะให้เกิดความสุขในชีวิตประจำวันของตนเองความสุขที่ต้องการให้เกิดแก่ชีวิตมีอยู่ 4 ด้าน คือ

1. สุขด้านร่างกาย ทุกคนต้องการให้มีร่างกายแข็งแรง สุขภาพดี หากคนเรามีโรคภัยไข้เจ็บการดำเนินชีวิตก็ไม่ใช่เป็นปกติสุข แม้ว่าโลกในยุคปัจจุบันจะมีอุปกรณ์ที่ทันสมัยมียารักษาโรคที่มีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้คนหายเจ็บป่วยได้รวดเร็ว แต่การได้พึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็ช่วยสร้างความมั่นใจแก่คนเรามากยิ่งขึ้น

2. สุขด้านครอบครัว ความอบอุ่นในครอบครัวเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา สมาชิกของครอบครัวอยู่ดีมีความสุข รักใคร่ปรองดองช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ส่งผลให้คนเรามีกำลังใจต่อสู้กับอุปสรรค ดำเนินชีวิตต่อไปได้ตามครรลองของตน

3. สุขด้านสังคม สมาชิกของสังคมหนึ่ง ๆ มีกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์ความมั่นคงแก่ตนและสังคม ความต้องการทางสังคมส่วนใหญ่เป็นเรื่องการงาน อยากมีอำนาจ มีชื่อเสียง มีเกียรติยศ บริวาร มีเพื่อนฝูงไว้คอยช่วยเหลือเอื้ออาทรแก่กัน อยากมีคู่ครองที่ดีรวมไปถึงความหวังที่จะมีบุตรไว้สืบสกุล

4. ความสุขทางใจทุกคนต้องการความอบอุ่นทางใจ และความสุขทางใจจะเกิดขึ้นได้เมื่อคนเรามั่นใจในความปลอดภัยเกิดความสำเร็จในสิ่งที่ตนมุ่งหวัง มีหลักประกันชีวิตแน่นอน ญาติพี่น้องสุขสบาย เพื่อนฝูงเกลียดชังมิตรจริงใจ สุขภาพร่างกายของตนแข็งแรง ครอบครัวปกติสุข และอื่น ๆ อีกมากมาย

ความต้องการของมนุษย์ทั้ง 4 ด้าน สะท้อนให้เห็นว่ามนุษย์ต้องการมีชีวิตอยู่แบบสุขสบาย แต่เมื่อใดที่ชีวิตเริ่มลำบากหรือต้องการหาที่พึ่งพิง มนุษย์เราก็จะนึกถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นครั้งแรก เพราะเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้สามารถดลบันดาลให้ตนและคนที่ตนรักสมปรารถนา ซึ่งแสดงออกมาในรูปของการทำนายหรือการเสี่ยงทาย เพราะเป็นวิธีในการเชื่อมต่อกับสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติทั้งภูต ผี และ เทวดาต่าง ๆ และในปัจจุบันก็ยังคงความศรัทธาเหล่านี้ให้เห็นอยู่ โดยพบเห็นประชาชนขอพร สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์มากมาย อาทิ วัดและศาลเจ้าต่าง ๆ ซึ่งปรากฏเป็นวัฒนธรรมการทำนายเกิดขึ้น

การทำนาย เพื่อเสี่ยงทายปรากฏในวรรณคดีท้าวทศมาสและกฎหมายตราสามดวงในสมัยกรุงศรีอยุธยา ดังที่ ศรีศักร วัลลิโภดม (2536, หน้า 42) กล่าวถึงพระราชพิธีในเดือน 11 ที่มี การแข่งเรือระหว่างพระมหากษัตริย์กับอัครมเหสี เพื่อการเสี่ยงทายในเรื่องน้ำมากน้ำน้อยอันมี ผลต่อการเพาะปลูกของพลนิกร การเสี่ยงทายจากการกินอาหารของพระโคในพระราชพิธี จรดพระนังคัลแรกนาขวัญ เพื่อทำนายความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณธัญญาหารและน้ำในปีนั้น แม้กระทั่งการทำศึกสงครามก็ยังมี การเสี่ยงทาย จากพิธีอาศวนุชในสมุทรโฆษคำฉันท์ ซึ่งเป็นพิธี แข่งเรือเสี่ยงทายระหว่างเรือสมรรถไชยกับเรือไกรสรมุก ถ้าเรือสมรรถไชยชนะ ก็สามารถทำนาย ได้ว่า กษัตริย์จะทรงมีพระยศเลื่อนลือและชนะข้าศึกศัตรู

ในวรรณคดีไทยปรากฏการเสี่ยงทาย เช่น ในวรรณคดีเรื่องอิเหนา ตอน นางบุษบาไปไหว้ พระปฏิมา (พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย, 2546, หน้า 350) เนื่องจากบุษบาตัดสินใจ ไม่ได้ว่าจะเลือกใคร ระหว่างจรรกากับอิเหนา จึงต้องขออำนาจศักดิ์สิทธิ์คือองค์พระประธานใน โบสถ์ เพื่อช่วยทำนายว่าใครคือคู่ครองที่แท้จริงดังคำประพันธ์ที่ว่า

ครั้นถึงจึงถวายนมัสการ	อธิษฐานตามความปรารถนา
แล้วจึงจุดเทียนมิทันช้า	กล่าวยอออกนามตามจำนง
เล่มหนึ่งเทียนระเด่นบุษบา	ปักลงตรงหน้านวลหง

เล่มหนึ่งเทียนนิเหมายสุริยวงศ์
เล่มหนึ่งเทียนท้าวจรรกา
เทียนทองทั้งสามเล่มนี้

ปักลงเบื้องขวาเทวี
อยู่เบื้องซ้ายบุษบามารศรี
ขอจงเป็นที่เสียดายฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย)

วรรณคดีไทยเรื่องขุนช้างขุนแผน (กรมศิลปากร, 2544, หน้า 162-163) ตอนพลายแก้ว
ยกทัพไปรบเชียงใหม่ นางทองประศรี พลายแก้ว และนางพิมพิลาไลยได้เสียดายปลุกดันไฟ 3 ดัน
เพื่อทำนายเหตุการณ์ข้างหน้าดังคำประพันธ์ที่ว่า

ไปทัพทางไกลไม่รู้เหตุ
ถ้าแม่นถึงย่อยยับอัน
เจ้าพลายแก้วให้วอนแก่เทวา
แม่นจะมีชัยแก่ไฟ
แม่นตัวข้านี้มีป่วยไข้
ถ้าสำเร็จรณรงค์สงคราม

จะสังเกตปลุกไฟไว้สามดัน
ขอให้ไฟที่ปลุกไปเหมือนกัน
ตัวข้าจะขึ้นไปชิงชัย
ขอให้ไฟนี้จงงามใส
ขอให้ไฟนี้สุกใสเรื่องอร่าม
ขอให้งามเขียวชอุ่มเป็นพุ่มชฎ

(กรมศิลปากร)

วรรณคดีเรื่องลิลิตพระลอ ตอนที่พระลอเดินทางจากเมืองแมนสรวงไปหาพระเพื่อน
พระแพงที่เมืองสรองได้ทำพิธีเสียดายน้ำในแม่น้ำกาหลง (กรมศิลปากร, 2540, หน้า 437)
ดังคำประพันธ์ที่ว่า

มากุจะเสียดายน้ำ
น้ำชื่อกาหลง
ผิวกุจะคลาไคล
น้ำจุงเวียนวนแม่
ครั้นวางพระโอรสน้ำ
เห็นแต่ตาแดงกล
หญัทยระทดทน
ถนัดดังไม้ร้อยอ้อม

นอไป ปรีนา
เขียวแท้
บ รอด คีนนา
รอดไซ้จิงไหล
เวียนวน อยู่นา
เลียดอ้อม
ทุกขใหญ่ หลวงนา
ท่านท้าวทับทรวง

(กรมศิลปากร)

นอกจากนี้ยังปรากฏในวรรณคดี เรื่องรามเกียรติ์ ตอน นางสีดาลุยไฟ (พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย, 2510, หน้า 48) ดังคำประพันธ์ที่ว่า

ขอเดชะพระเพลิงเริงฤทธิ์	ยอมศักดิ์สิทธิ์ไม่ลำเอียงเที่ยงธรรม
ถ้าแม้ข้านี้กแหงหน้า	ต่อองค์พระนารายณ์รังสรรค์
ไปรักใคร่ในท้าวทศกัณฐ์	จนชั้นชายอื่นทั้งโลกา
ขอจงเพลิงกัลป์ผลาญชีวิต	ทั้งม้วยมิดชีวังสังขาร
แม้ข้าชื่อสัตย์ต่อภัสดา	ขออย่าให้มีราศีพาน
เสียงแล้วทูลลาพระสามี	จรลึกลงมายังหน้างาน
ใจจิตภูษาทรวงนงคราญ	แล้วลุยไปในถ่านอัคคี

(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย)

เห็นได้ว่าพิธีเสี่ยงทายอยู่คู่กับคนไทยมาช้านานซึ่งถือเป็นวัฒนธรรมที่ตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องอนาคต ดังที่ ลักษณะวิไล ภูษาวีโรจน์ (2551, หน้า 1) กล่าวว่า การเสี่ยงทายเป็นวัฒนธรรมหนึ่งที่อยู่คู่กับคนไทยมาช้านาน ความต้องการหยั่งรู้อนาคตว่าเป็นอย่างไร เพื่อเตรียมตัวเตรียมใจรับสถานการณ์หรือเพื่อวางแผนล่วงหน้าเป็นความมุ่งหวังของคนชอบการเสี่ยงทายที่หวังว่าเทวดาสั่งศักดิ์สิทธิ์ ภูตผีมีอทธิฤทธิ์ จะบอกกล่าวให้ตนทราบถึงเหตุและความเป็นไปของชีวิตได้ล่วงหน้า

จากทั้งหมดที่กล่าวมานี้เห็นได้ชัดเจนว่าการเสี่ยงทายเป็นที่พึงทางใจและอยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านาน ปัจจุบันมีรูปแบบการเสี่ยงทายที่หลากหลาย ตามความเชื่อและค่านิยมต่าง ๆ ของแต่ละปัจเจก อย่างไรก็ตามการเสี่ยงทายหนึ่งที่ได้รับการนิยมนิยมในสังคมไทย คือ การเสี่ยงทายเชื้อมซีซึ่งมีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สำหรับผู้ที่ต้องการการทำนายดวงชะตาที่จะเกิดขึ้นด้วยตนเอง ทั้งนี้ในใบเสี่ยงทายปรากฏคำชี้แนะให้ผู้เสี่ยงทายสามารถหาทางออกจากสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นผลดีต่อผู้เสี่ยงทาย

ความเป็นมาของการเสี่ยงทายเชื้อมซีในประเทศไทยมีประวัติมายาวนาน เนื่องจากมีชาวจีนที่อพยพเข้ามาทำมาหากินในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ดังนั้นเรื่องของความเสี่ยงทายจึงเป็นเรื่องของความเชื่อทางโหราศาสตร์ ซึ่งเป็นความเชื่อส่วนบุคคลและมีผลต่อสภาพจิตใจของผู้เสี่ยงทายในประเทศไทยมีผู้ให้ความหมายของเชื้อมซีไว้หลายท่าน ดังนี้

เลี้ยวจิ๋ว (2554, หน้า 22-27) กล่าวว่าเซียมซีเป็นคำที่เพี้ยนเสียงจาก "เซียมซี" ในภาษาจีนแต้จิ๋ว เซียม แปลว่า ไม้ไผ่แผ่นเล็ก ๆ กระดาษแผ่นเล็ก ๆ ซี แปลว่า คำกลอน เซียมซี แปลว่า สลากบอกคำทำนายที่เขียนเป็นคำกลอน

ประยงค์ อนันทวงศ์ (2526, หน้า 33-35) มีความเชื่อว่า การเสี่ยงเซียมซี น่าจะมีมาตั้งแต่ สมัยอยุธยา หรือ 400 ปีมาแล้ว เขากล่าวว่าในประเทศไทยก็น่าจะมีเซียมซีมานานแล้วเช่นกัน ทั้งนี้ ถือว่า เมื่อมีชาวจีนเข้ามาสู่เมืองไทยเมื่อใด ก็จะมีการตั้งศาลเจ้าขึ้นเมื่อนั้น ขณะเดียวกันก็มีพิธีเสี่ยงเซียมซีเป็นของคู่กันด้วย สอดคล้องกับ ชาคริต อนันทราวัน (2539, หน้า 148-151) กล่าวว่า การเริ่มต้นเสี่ยงเซียมซีเกิดตามศาลเจ้าจีนก่อน โดยเขียนคำทำนายตัวอักษรจีนไว้บนแผ่นไม้เนื้อแข็งหรือฝานั่งศาลเจ้า ต่อมาคนไทยที่ไม่รู้ภาษาจีนก็นิยมเสี่ยงทายเซียมซีด้วย จึงต้องอาศัยผู้รู้ภาษาจีนอ่านและแปลให้ฟัง ต่อมาจึงเริ่มต้นคิดแปลเซียมซีดังกล่าวเป็นภาษาไทย

สุวิทย์ ภักดีราษฎร์ (2537, หน้า 58) กล่าวถึงการเสี่ยงเซียมซีว่าเป็นการเสี่ยงทายโดยการโยนวัตถุ เรียกว่าไม้ปวยชิ้นเนื้อศิระพลอยให้ร่วง อันหนึ่งหงาย อีกอันหนึ่งคว่ำ หรือการเขย่าไม้ตีวในกระบอกไม้ไผ่จนไม้ตีวหลุดตกลงมาอันหนึ่ง เพื่อศึกษาคำพยากรณ์ตามหลักโหราศาสตร์ก็เชื่อว่าเป็นสิริมงคล ทำให้คลายทุกข์และสบายใจได้เช่นกัน เชื่อกันว่าต้นกำเนิดการเสี่ยงทายนี้มีมาช้านานแล้ว ในประเทศจีนตามศาลเจ้า ซึ่งเป็นสถานที่พำนักของสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีผู้รู้คอยดูแลทำหน้าที่ติดต่อกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้วช่วยเหลือพยากรณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ ต่อมาชาวผู้รู้สืบทอดจึงคิดเครื่องเสี่ยงทายโดยใช้ใบเซียมซี

สรุปได้ว่าการเสี่ยงทายเซียมซีเกิดจากชาวจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยและตั้งศาลเจ้าขึ้น การเสี่ยงทายมีลักษณะเป็นคำกลอน กล่าวถึงโชคชะตา โชคลาง สุขภาพ โชคลาภ คู่ครอง บุตร คดีความ ซึ่งมีคุณค่าทางด้านจิตใจ และแฝงด้วยความเชื่อและภาพสะท้อนสังคมต่าง ๆ ประโยชน์ของการเสี่ยงทายเซียมซี จึงช่วยในการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตและผ่อนคลายความทุกข์ที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้นการเสี่ยงทายถือเป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ในด้านจิตใจ

จังหวัดตากนับได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีอาณาเขตกว้างใหญ่เป็นอันดับ 2 ของภาคเหนือรองจากเชียงใหม่ ทิศตะวันตกของจังหวัดตากยังติดกับประเทศพม่า โดยมีแม่น้ำเมยเป็นพรมแดนธรรมชาติ และนับเป็นยอดจุดหมายของนักท่องเที่ยวที่นิยมการผจญภัย เนื่องจากมีธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ทั้งแม่น้ำ เกาะแก่ง ภูเขา น้ำตก และผืนป่ากว้างใหญ่ที่ยังคงความบริสุทธิ์อยู่มาก นอกจากนี้ยังมีวัฒนธรรมที่หลากหลาย ส่วนหนึ่งก็คงเพราะจังหวัดตาก มีอาณาเขตกว้างขวาง และมีผู้คนหลายเชื้อชาติหลากหลายเผ่าพันธุ์มารวมอยู่ด้วยกัน วัฒนธรรมที่สั่งสมกันมาจึงแตกต่างกันไปตามเขตพื้นที่ ทั้งวัฒนธรรมและประเพณีของชาวไทยใหญ่ และวัฒนธรรมชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ซึ่งมีถึง 6 เผ่า

คือ กระเหรี่ยง ม้ง เขมี่ยน อาข่า ล่าหู่ และลีซอ (หนังสือชุดนักเดินทาง: ตาก, 2542 หน้า 26) จังหวัดตากยังเป็นเมืองสำคัญในอดีต ซึ่งมีพระมหากษัตริย์หลายพระองค์มาตั้งทัพและปกครองเมืองนี้ เช่น พ่อขุนรามคำแหงเสด็จมาชนช้างกับขุนสามชนเจ้าเมืองจอด สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงยกทัพผ่านเมืองตากเป็นเมืองแรกหลังจากที่ทรงประกาศอิสรภาพจากพม่า สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทรงใช้เมืองตากเป็นเมืองหน้าด่านสำหรับบัญชาการรบและเป็นฐานกำลังไปตีหัวเมืองฝ่ายเหนือ และสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงเคยปกครองเมืองตาก ด้วยรากฐานทางประวัติศาสตร์ยาวนาน จังหวัดตากจึงได้รับขนานนามว่าเป็น "แผ่นดินสี่มหาราช"

จากที่กล่าวมานี้จังหวัดตากเป็นเมืองสำคัญในประวัติศาสตร์และมีคนหลายชาติพันธุ์อาศัยอยู่ จึงมีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจที่สำคัญมากมายตามความเชื่อและความศรัทธาของทุกคน เช่น

ศาลพระเจ้าตากสินมหาราช ตั้งอยู่บริเวณถนนตากสิน ด้านหลังศาลากลางจังหวัดตาก ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสิน เรียกสั้น ๆ ว่า "ศาลตากสินฯ" เป็นศาลาจัตุรมุข ภายในมีพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชขนาดใหญ่กว่าพระองค์จริงเล็กน้อย ในพระอิริยาบถที่กำลังประทับอยู่บนราชอาสน์ มีพระแสงดาบพาดอยู่ที่พระเพลา ที่ฐานพระบรมรูปมีคำจารึกว่า "พระเจ้าตากสิน กรุงธนบุรีทรงพระราชสมภพเมื่อ พ.ศ.2277 สวรรคต พ.ศ.2325 รวม 48 พรรษา"

ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ตั้งอยู่ตรงข้ามสนามกีฬาเทศบาลแม่สอด สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2545 เพื่อรำลึกถึงพระมหากษัตริย์องค์หนึ่งเมื่อพระนเรศวรทรงประกาศอิสรภาพ ณ เมืองแกลง สหภาพพม่า โดยเสด็จผ่านด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นแห่งแรก

วัดดอนแก้ว (พระพุทธรูปหินอ่อน) ตั้งอยู่หลังที่ว่าการอำเภอแม่ระมาด เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปหินอ่อนปางมารวิชัย แกะสลักด้วยหินอ่อน ขนาดหน้าตักกว่า 1.30 เมตร สูงจากพระแท่นฐานถึงรัศมี 1.60 เมตร ศิลปะแบบพม่า กล่าวได้ว่าเป็นพระประธานองค์เดียวในประเทศไทยที่ทำด้วยหินอ่อนที่มีขนาดใหญ่ ตามตำนานกล่าวว่าพระพุทธรูปที่สลักด้วยหินอ่อนและมีขนาดใหญ่ นั้น ในโลกมีเพียง 3 องค์เท่านั้น องค์แรกประดิษฐานอยู่ที่ประเทศอินเดีย องค์ที่สองประดิษฐานที่ประเทศปากีสถาน และองค์ที่สามคือพระพุทธรูปหินอ่อน ประดิษฐานวัดดอนแก้ว ซึ่งได้อัญเชิญมาจากประเทศพม่าเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ.2465 นับเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่ประชาชนชาวจังหวัดตากและชาวจังหวัดใกล้เคียงรวมถึงชาวพม่าให้ความเคารพนับถือมาก

วัดพระบรมธาตุ ตั้งอยู่อำเภอบ้านตาก เป็นพระธาตุประจำปีเกิดของปีมะเมีย ใครที่ไม่สามารถไปสักการะเจดีย์ชเวดากอง ประเทศพม่าได้ ก็สามารถมานมัสการพระธาตุแห่งนี้ เพราะพระครูพิทักษ์บรมธาตุ (ทองอยู่) เจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุ ได้จัดจำเริญรูปทรงของเจดีย์ชเวดากอง

มาสร้างครอบเจดีย์องค์เก่า การที่นักท่องเที่ยวได้เข้ามากราบสักการะพระบรมธาตุ ถือเป็นสิริมงคลในชีวิตยิ่งนัก เพราะนี่คือวัดเก่าแก่ที่สร้างขึ้นเมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ 18 ชาวบ้านเรียกว่า วัดพระเจ้าทันใจ เนื่องจากเป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่отันใจ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางสมาธิและมีตำนานว่าสร้างเสร็จในหนึ่งวันว่าลือกันว่าศักดิ์สิทธิ์นักอธิษฐานสิ่งใดจะเป็นไปตามคำอธิษฐาน

พระธาตุหินกั้วที่ดอยดินจี่ ตั้งอยู่บ้านวังตะเคียน พระธาตุหรือเจดีย์หินกั้วเป็นความมหัศจรรย์จากธรรมชาติ คือก้อนหินขนาดใหญ่ตั้งอยู่บนชะง่อนผา เป็นหินที่กั้วคอดเหมือนจะขาดออกจากกัน และมีเจดีย์ทรงมอญสร้างไว้มีขนาดพอดีกับความกว้างของก้อนหิน ชาวบ้านเรียกหินมหัศจรรย์นี้ว่า "เจดีย์หินพระอินทร์เขว่น" เป็นที่เคารพของชาวจังหวัดตาก และชาวจังหวัดใกล้เคียง ทุก ๆ ปี ในเดือนกุมภาพันธ์ จะมีงานเทศกาลนมัสการพระธาตุหินกั้ว (องค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก, 2554, หน้า 34-36)

จะเห็นได้ว่าจังหวัดตากมีความสำคัญทั้งในอดีตและปัจจุบัน อีกทั้งมีผู้คนมากมายหลั่งไหลเข้ามาสักการะกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ อันเป็นความเชื่อที่ฝังรากลึกของคนในสังคมไทยมาหลายยุคหลายสมัย และปรากฏการเสียหายในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เพื่อเชื่อมต่อกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจและเตรียมความพร้อมรับมือกับสิ่งที่จะเกิดขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรมเสียหาย: กรณีศึกษาวัดและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในจังหวัดตาก ซึ่งในวรรณกรรมเสียหายแฝงด้วยภาพสะท้อนสังคมด้านต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่มากมายและมีความน่าสนใจในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรมเสียหาย: กรณีศึกษาวัดและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในจังหวัดตาก จำนวน 4 ด้าน คือ

1. ด้านครอบครัว
2. ด้านความเป็นอยู่
3. ด้านบุญกรรม
4. ด้านคำสอน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ทำให้ทราบภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรมเสียงทนาย: กรณีศึกษาวัดและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในจังหวัดตาก ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ ด้านครอบครัว ด้านความเป็นอยู่ ด้านบุญกรรม และด้านคำสอน

ขอบเขตการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการศึกษาเฉพาะวัดและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ในจังหวัดตาก จำนวน 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบ้านตาก อำเภอสามเงา อำเภอแม่ระมาด อำเภอท่าสองยาง อำเภอแม่สอด อำเภอพบพระ อำเภออุ้มผาง และอำเภอวังเจ้า มีจำนวนวัด 13 วัด และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ จำนวน 10 แห่ง โดยมีวัดและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีเนื้อหาซ้ำกันให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน แบ่งได้เป็น 7 กลุ่ม จำนวน 196 ใบ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 มีวัดจำนวน 7 วัด และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ จำนวน 1 แห่ง ได้แก่

1. วัดไทยสามัคคี ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 28 ใบ
2. วัดชัยชนะสงคราม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดตาก จำนวน 28 ใบ
3. วัดหนองหง ตำบลหนองหลวง อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก จำนวน 28 ใบ
4. วัดมงคลคีรีเขตร์ ตำบลท่าสองยาง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก จำนวน 28 ใบ
5. วัดชุมพลคีรี ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 28 ใบ
6. วัดอรัญญเขต ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 28 ใบ
7. วัดมณีไพรสณฑ์ ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 28 ใบ
8. ศาลเจ้าปู่เผือก อำเภอเมือง จังหวัดตาก จำนวน 28 ใบ

กลุ่มที่ 2 มีวัดจำนวน 1 วัด และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ จำนวน 1 แห่ง ได้แก่

1. วัดดอนแก้ว ตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก จำนวน 28 ใบ
2. ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

จำนวน 28 ใบ

กลุ่มที่ 3 มีวัด จำนวน 1 วัด และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ จำนวน 4 แห่ง ได้แก่

1. วัดแม่ต้านเหนือ ตำบลแม่ต้าน อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก จำนวน 28 ใบ
2. ศาลเจ้าพ่อพะวอ ตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 28 ใบ
3. ศาลเจ้าพ่อพะวอ ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 28 ใบ
4. ศาลเจ้าพ่อพะวอ ตำบลแม่จะเวา อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก จำนวน 28 ใบ
5. ศาลเจ้าพ่อขุนสามชน ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 28 ใบ

กลุ่มที่ 4 มีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ จำนวน 1 แห่ง ได้แก่

1. ศาลเจ้าปู่เฒ่าก่งตำบลแม่สวด อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก จำนวน 28 ใบ

กลุ่มที่ 5 มีวัดจำนวน 4 วัดและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์จำนวน 1 แห่ง ได้แก่

1. วัดชลประทานรังสรรค์ ตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก จำนวน 28 ใบ
2. วัดท่าปูย ตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก จำนวน 28 ใบ
3. วัดพระบรมธาตุ ตำบลเกาะตะเภา อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก จำนวน 28 ใบ
4. วัดนาโบสถ์ ตำบลนาโบสถ์ อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก จำนวน 28 ใบ
5. ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดตาก จำนวน

28 ใบ

กลุ่มที่ 6 มีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ จำนวน 1 แห่ง ได้แก่

1. พระธาตุดอยหินกั่ว ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก จำนวน 28 ใบ

กลุ่มที่ 7 มีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ จำนวน 1 แห่ง ได้แก่

1. พระธาตุพญาหน่อแก้ว ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก จำนวน 28 ใบ

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิเคราะห์เนื้อหาภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมเสี่ยงทาย ผู้วิจัยนำเสนอ
บทร้อยกรองพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบข้อความที่ปรากฏ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านครอบครัว
 - 1.1 ด้านคู่ครอง
 - 1.2 ด้านบุตร
 - 1.3 ด้านญาติมิตร
2. ด้านความเป็นอยู่
 - 2.1 ด้านสุขภาพ
 - 2.2 ด้านความสุข
 - 2.3 ด้านอาชีพการงาน
 - 2.4 ด้านการเดินทาง
 - 2.5 ด้านโชคลาภความร่ำรวย
 - 2.6 ด้านเกียรติยศและอำนาจ
 - 2.7 ด้านคติความ

3. ด้านบุญกรรม

3.1 ด้านบุญ

3.2 ด้านเคราะห์กรรม

4. ด้านคำสอน

4.1 ด้านความดี

4.2 ด้านความสามัคคี

4.3 ด้านความมุ่งมั่นตั้งใจ

4.4 ด้านความซื่อสัตย์

4.5 ด้านความสำคัญของการพูด

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. วรรณกรรมเสี่ยงทาย หมายถึง ใบเขียนสี่
2. ภาพสะท้อนสังคม หมายถึง ลักษณะหรือสภาวะของสังคม ซึ่งปรากฏในวรรณกรรมเสี่ยงทายดังนี้

2.1 ด้านครอบครัวหมายถึง ผู้ที่มีความสัมพันธ์กันทั้งร่วมสายโลหิตและไม่ร่วมสายโลหิต ได้แก่ บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย พี่ ป้า น้า อา บุตร อีกทั้งยัง รวมไปถึงญาติและเพื่อนสนิท

2.2 ด้านความเป็นอยู่ หมายถึง การดำรงชีวิตและการอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

2.3 ด้านบุญกรรม หมายถึง ผลแห่งการกระทำต่าง ๆ ซึ่งบุญ หมายถึง การทำความดี และกรรม หมายถึง สิ่งส่งผลร้ายต่อไปในอนาคต

2.4 ด้านคำสอน หมายถึง หลักปฏิบัติของพระพุทธศาสนาที่มุ่งให้ทำแต่ความดี ละเว้นความชั่ว

3. สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ หมายถึง พระธาตุ และศาลเจ้า